

1916–1986

Malmöortens Biodlareförening fyller 70-år.För ett jubileum är en minnesskrift ett sätt att dokomentera föreningens historia.Jag anförtrodde mig därför till vännen Prof.Åke Hansson som alltid ställer upp för vår förening,så var det även nu,Åke erbjöd sig att efter protokollen göra en historik över vår förening från dess bildande fram till vårt jubileum.-
Ett varmt tack till Åke för det stora arbete,som lagts ned på denna minnesskrift den är till nytta och glädje för Malmöortens Biodlareförening.

Även ett tack till Erik Sundelin Trg. för han lånat ut gamla protokoll från f.d.Oxie Härads Biodlareförening.

När jag på årsmötet lämnar mitt uppdrag önskar jag vår förening all lycka och till talrikt besökta sammankomster.Vi behöver gemenskapen.

Henry Gärtnor

MALMÖORTENS BIODLAREFÖRENING 70 ÅR
1916 - 1986

Innan föreningen startade

Biodlingen i Sverige är visserligen av mycket gammalt datum, men egendomligt nog var det först för ungefär 100 år sedan, som en organiserad sammanslutning av biodlarna började ta form. Skåningarna var föregångare på detta som på många andra områden. Den första biodlareföreningen i landet bildades nämligen år 1881 under namnet Nordvästra Skånes Biodlareförening. Det var och är en livaktig förening, som gav impulsen till liknande sammanslutningar runt om i Skåne. Biodlarna i den sydvästra delen av landskapet slöt sig sålunda samman år 1900 till Sydvästra Skånes Biodlareförening. Den drivande kraften i föreningen, folkskollärare N.A. Oldén i Lia Alstad, var en av initiativtagarna till Malmöhus Läns Biodlareförbund. Det bildades 1910.

1911 drabbades Sydvästra Skånes Biodlareförening av en kris, som ledde till att den delades i tre föreningar: Trelleborgs Biodlareförening, som snart återtog moderföreningens namn, Svedalaortens Biodlareförening och Oxie Härads Biodlareförening. Situationen på organisationsplanet hade emellertid ännu inte stabiliserats. Spänningarna ledde till att biodlarna i Malmö med omnejd bröt sig ut ur Oxiekretsen och bildade en egen förening, som fick namnet Malmöortens Biodlareförening. I ett protokoll från ett styrelsesammanträde i Oxiekretsen den 26 november 1916 heter det om denna utbrytning, att "en ny krets bildats. Oxiekretsen hade avgivit en första svärm. Anledningen uppgavs vara 1) att röstetalet vid länsförbundsmötena skulle kunna utnyttjas bättre, 2) att stora avstånd till kurser och möten var hindrande, 3) att en psykologisk företeelse förelåg. Den nya kretsen, Malmöortens Biodlareförening, sade sig vilja efter bästa förstånd allt framgent samarbeta med Oxiekretsen." I ett protokoll från kretsens möte den 25 mars 1917 kommenterades utbrytningen på följande sätt: "Kretsmedlemmar i Malmö, Limhamn och Fosieby hade på ett

mindre honett sätt brutit sig ut och bildat egen krets. Orsakerna till denna söndring blevo aldrig tillfyllest utredda men förklarades, att båda föreningarna skulle framgent samarbeta och stödja varandra." I sammanhanget må nämnas, att Oxie Härads Biodlareförenings verksamhet upphörde med utgången av år 1977.

Malmöortens Biodlareförening blir till

Vid ett interimsmöte den 16 november 1916 beslöts, att Malmöortens Biodlareförening skulle bildas och att Oxiekretsen skulle underrättas därom. Konstituerande sammanträde med de blivande medlemmarna öppnades den 19 november kl 15. Stadgar fastställdes och styrelseledamöter valdes. Ordförande blev folkskollärare Anders Norén. Han satt kvar som föreningens ordförande till 1931 och ledde under hela den tiden föreningens verksamhet på ett förtjänstfullt sätt. Han gjorde betydande insatser också i länsförbundet, vars sekreterare och kassör han var 1920-1944, och i riksförbundet, där han var sekreterare 1940-1947. Hans stora intresse för drottningodling, honungsbedömning och bisjukdomarnas bekämpande satte djupa spår i det framgångsrika arbete, som under hans ledning bedrevs i Malmöortens Biodlareförening.

Omedelbart efter det konstituerande sammanträdet hölls det första ordinarie mötet. Medlemsantalet var vid starten 75, men redan vid det första årsmötet den 25 november 1917 hade det stigit till 115.

Medlemsantalets växlingar

Medlemsantalet visade under de första åren en konstant ökning, som pågick till 1919. Det hade då stigit till 142. Antagligen spelade det första världskrigets sockerbrist en stor roll för biodlingens frammarsch. Honungen blev en uppskattad ersättning för sockret. Även om priset på honung, som fastställdes vid föreningens årsmöten, varierade mellan 3:75 och 5:-- kr per kg med glas, kunde den företagsamme biodlaren få den i dåtidens penningvärde oerhört höga ersättningen av ca 10 kr per kg. Men

i november 1918 slutade kriget och sockret släpptes så småningom fritt. De därav uppkomna avsättningssvårigheterna för honungen beskrevs i ett mötesprotokoll från 1919 så: "Trots ett mindre gott skördeår har ingen starkare efterfrågan på honung gjort sig gällande, naturligtvis i första hand beroende på att sockertillgången blivit rikligare. Även priset (5-6 kr per kg med glas) har härvid säkerligen spelat en viss roll, ty ännu hava vi icke riktigt hunnit vänja oss vid följderna av penningvärdets fall." Tyvärr har pengarna fortsatt och fortsätter ännu att minska i värde och vi har lika svårt som 1919 års protokollskrivare att följa med i nedgången.

1920 började en nedgångsperiod, som varade till 1925, då ett minimum med endast 70 medlemmar noterades. En snabb ökning började emellertid följande år, då föreningen med sina 82 medlemmar blev den största i länet. Den ställningen har den allt sedan dess behållit. Ökningen fortsatte i jämn takt ända till omkring 1940.

På samma sätt som biodlingen på grund av bristen på socker fick en framstöt under det första världskriget, fick den av samma orsaker en uppgångsperiod under det andra världskriget. Hösten 1939 bröt kriget ut med bl. a. sockerransonering som följd. Tilldelningen av socker för binas behov blev ingalunda riklig men godtagbar: 9 kg till vinterfoder och 3 kg till drivfoder. Ett stort antal nybörjare anmälde sig och kursverksamheten tog fart. Medlemsantalet steg snabbt och nådde sitt maximum 1948, då föreningen hade 354 personer inskrivna. Denna våldsamma ökning kan sättas i samband med den införda ransoneringen av hushållssocker, som drev fram många "sockerbiodlare". De var ofta mera intresserade av de möjligheter till extra sockertilldelning, som deras ställning som biodlare gav dem, än av den egentliga biskötseln. När sockerransoneringen upphävdes, föll anledningen till "sockerbiodlarnas" medlemskap bort. De flesta av dem lämnade snart föreningen, men många dröjde kvar som medlemmar ytterligare några år. Medlemsantalet sjönk först raskt men sedan i allt långsammare takt. Det nådde 1965 och 1966 ett minimum av 124. Därefter vidtog en långsam ökning. Innevarande år (1986)

är medlemmarnas antal 152.

Sockerbekymmer under de båda världskrigen

Som ovan nämnts vållade sockerbristen framför allt under det första världskriget mycket snart stora bekymmer för biodlarna. Medlemmarna i Svenska Biodlareföreningen, föregångaren till Sveriges Biodlares Riksförbund, till vilken föreningen var ansluten, hade av Statens Livsmedelskommission lovats 60 % av föregående års sockerbehov. Därutöver utverkades ett tillskott, varav också medlemmarna i Malmöortens Biodlareförening fick sin andel. Till drivfodring erhölls för varje samhälle 2 kg socker (i speciella fall 3 kg) och till vinterfodring 4 kg för halmkupa och 7 kg för ramkupa. I mars 1917 gav magistraten i Malmö föreningens styrelse i uppdrag att kontrollera medlemmarnas innehav av bisamhällen för tilldelning av fodersocker. I mötesprotokollen för de följande åren nämns då och då denna sockerkontroll. På grund av uppdagat missbruk, dock inte bland föreningens medlemmar, beslöt sockerbyrån 1917, att bifodersockret skulle denatureras med kolstybb och sågspån. "Sotsockret" kostade 55 öre per kg hos grossister och 62 öre hos detaljister. Sockerskatten på 22,5 öre per kg slapp biodlarna däremot att betala. Mycket tidigt ordnades inom föreningen gemensamma inköp av fodersocker.

År 1918 blev det nya denatureringsbestämmelser. Sockret blandades med 3 % sand. Dessutom ålades biodlarna att mot ersättning av 5 kr per kg till livsmedelskommissionen inleverera honung , motsvarande 75 % av det erhållna sockrets vikt. Denna bestämmelse vållade problem för vissa av föreningens medlemmar. I ett protokoll från juni 1918 frågades vad som skulle ske med dem, som inte kunde lämna någon honung i kompensation för sockret. Det föreslogs av någon, att man skulle samla in honung bland medlemmarna för att hjälpa de behövande. Om detta förslag gav ordföranden Anders Norén vid ett möte i september samma år ett klart och tydligt besked. Han menade, att biodlarna själva skulle svara för sina

skyldigheter. Huvudsyftet med biodlingen var enligt honom att frambringa så mycket honung som möjligt och inte så många bisamhällen som möjligt.

Även under det andra världskriget blev det kontroll av antalet bisamhällen för tilldelning av fodersocker. Den utfördes på kristidsmyndigheternas uppdrag av styrelsens ledamöter och distriktsombuden. Styrelsen ålades att mot en ersättning av 2 kr utfärda kontrollintyg för sådana biodlare, som inte var anslutna till föreningen. Det betonades, att det vid sockerkontrollen noga skulle tillses, att uppgivet antal övervintringsdugliga samhällen verkligen existerade. Det bestämdes, att ett samhälle skulle anses vara övervintringsdugligt, om det omkring den 1 augusti väl täckte 5 ramar.

Utbrytare

Den goda sammanhållning mellan medlemmarna, som i det stora hela rått i Malmöortens Biodlareförening under hela dess verksamhet, bröts tillfälligt 1937. På grund av ett långvarigt, tidigare demonstrerat missnöje med vissa förhållanden inom föreningen, hade redan tidigare en styrelseledamot avsagt sig sin befattning. Tillsammans med fyra andra medlemmar i föreningen anhöll han nämnda år hos läns- och förbundsstyrelserna om att få bilda en ny biodlareförening i Malmö. Deras anhållan bifölls i båda instanserna. Så tillkom Malmö Nya Biodlareförening.

Givetvis ville Malmöortens Biodlareförening inte stillatigande finna sig i detta. Den maktlystne initiativtagaren uteslöts ur föreningen i maj 1937. Protest ingavs till länsförbundsstyrelsen över dess egendomliga behandling av ärendet, men den gav inget resultat. Irritationen i föreningen var så stor, att det t.o.m. väcktes förslag om att den skulle utträda ur både läns- och riksförbund. Den nya föreningen lyckades inte värva mer än ett fåtal medlemmar. 1943 gick de i författning om att föreningen skulle ställa sig utanför SBR.

De förut inte allt för energiska ansträngningarna att bilägga tvisten med den nya föreningen intensifierades, då man fick kännedom om dess planer att lämna riksförbundet. Man ansåg, att allt borde göras för att hindra en ny utbrytning. Det beslöts därför, att man för att bana väg för en uppgörelse i godo skulle återkalla den ansökan om uteslutning av initiativtagaren till den nya föreningen, som gjorts sex år tidigare. Vilket resultat dessa medlingsförsök gav, framgår inte av protokollen. Ej heller har Malmö Nya Biodlareförening i fortsättningen överhuvudtaget blivit nämnd.

Undervisning

Alltifrån sin tillkomst har föreningen lagt mycket stor vikt vid undervisningen i biskötsel. Redan det första verksamhetsåret hölls 4 kurser. Allt sedan dess har flera kurser förekommit årligen. Av formuleringen av ordförandens hälsningsord vid en kurs i augusti 1918 kan man sluta sig till att också kvinnor började intressera sig för biodling. Det står nämligen i protokollet, att han hälsade alla, "såväl damer som herrar", välkomna. Undervisningsverksamheten kompletterades senare med speciella kurser i drottningodling, honungsbedömning och bisjukdomsbekämpning. Studiecirklar anordnades första gången 1941. Under senare år har denna verksamhet fått en allt större omfattning.

Försöksbigård

I december 1942 bildades Malmöortens Försöksbigård u.p.a. såsom en ekonomisk förening. Dess uppgift var att gagna medlemmarna beträffande bl.a. undervisning och samköp av materiel. Den drevs med stor framgång i 16 år men måste upplösas, sedan den i flera år varit husvill genom att flygfältet vid Bulltofta, där den haft sitt säte, utvidgats. Under ett par år före upplösningen fortsatte kursverksamheten vid Alnarp, dit de flesta bihusen hade flyttats. Vid likvidationen överfördes försöksbigårdens tillgångar till Malmöortens Biodlareförening, som förband sig att fortsätta kursverksamheten i oförändrat skick och att förvalta medlen till biodlingens bästa.

Redan 1956 hade ett par av försöksbigårdens bihus pla-

cerats vid Slottsmöllan i anslutning till Malmö museum. Den första kursen där hölls i juni 1956. I ett hus i skuggan av möllans vingar har utrymmen för kurser och museiföremål ställts till förfogande och utanför har en demonstrationsbigård inrättats. Anläggningen utgör en stor tillgång för föreningen vid praktiska kurser och demonstrationer. Föredrag för allmänheten, som hålles där, bidrar till att popularisera biodlingen och därigenom främja avsättningen av honung.

Utställningar

1920 deltog Malmöortens Biodlareförening för första gången kollektivt i Lantbruksbinäringarnas årligen återkommande höstutställning. Den omfattar bl.a. kollektioner av honung, vax och biodlingsredskap. Det kollektiva deltagandet har upprepats vid skilda tillfällen, men under de senaste åren har föreningens medlemmar jämte andra biodlare i länet själva personligen svarat för deltagandet. Deras insatser har i hög grad bidragit till att väcka allmänhetens intresse för bina och att göra honungen känd och uppskattad. Den bedömning av den utställda honungen och de priser, som utdelas i samband med den, har sporrat deltagarna att höja kvaliteten och verksamt bidragit till att öka deras förmåga att framställa en förstklassig produkt. Många av de permanenta bedömarna, som under årens lopp har varit verksamma vid utställningarna, har tillhört Malmöortens Biodlareförening. Den träning och de lärdomar, som de för varje år växlande biträdena vid bedömningarna fått av dem, har i sin tur varit av stor betydelse för den obligatoriska honungskontrollens framgång.

I juni 1922 beslöts att föreningens medlemmar tillsammans med andra biodlare inom länet skulle ställa ut honung och andra biprodukter vid årets Skånemässa. Dessa kollektiva utställningar återkom under ett antal följande år men upphörde så småningom. Det kunde nämligen inte vara en uppgift för enskilda biodlare att på detta sätt ombesörja den till allmänheten riktade honungsreklamen, i all synnerhet som Malmöhus Läns Biodlareförbund under åren 1922-1933 årligen deltog i Skånemässan.

Gemensamma inköp

Redan 1927 ordnades med försäljning av biodlingsredskap till medlemmarna. En affärsinnehavare åtog sig att "tillhandahålla föreningen de biredskap medlemmarna önskade men begärde att beställningarna gjordes i så god tid att han visste vilka sorter han behövde tillhandahålla i affären". Följande år kom förslag om gemensamt inköp av socker. Stora svårigheter uppstod, då det gällde att verkställa beslutet men genom tillmötesgående från en kolonialaffär löstes frågan till sist. Senare täcktes medlemmarnas behov av socker genom samköp, som organiserades genom föreningens försorg.

Bisjukdomarna

De smittsamma bisjukdomarna har tyvärr under föreningens hela verksamhetstid vållat mycket bekymmer. Redan vid ett möte den 10 oktober 1917 meddelades, att en av föreningens medlemmar fått yngelröta i sin bigård. Fördenskull tillsattes en kommitté, som fick i uppdrag att oskadliggöra det sjuka samhället. Ägaren skulle ersättas med 10 kr för förlusten. Kommittén skulle utarbeta förslag till försäkring av bisamhällen mot ekonomisk förlust vid inträffade fall av yngelröta. Försäkringen kom till stånd och fungerade ända till 1938, då den avskrevs. Yngelrötan härjade svårt i föreningsmedlemmarnas bigårdar i slutet av 20-talet och i början av 30-talet. 1931 beslöts vid ett föreningsmöte att namnen på de medlemmar, som trots vetskap om bisjukdom i samhällena vandrade med dem, skulle offentliggöras på föreningens möten.

Sedan landets första bipestlag trätt i kraft 1934, organiserades kampen mot yngelrötan på ett effektivare sätt genom de bitillsynsmän, som på föreningens förslag tillsattes av länsstyrelsen inom dess verksamhetsområde. Numera är som bekant bisjukdomsbekämpningen en angelägenhet, för vilken statliga myndigheter har det fulla ansvaret.

Medlemsvård

Alla de aktiviteter inom föreningen av olika slag, som behandlats i det föregående, syftar ytterst till att gagna medlemmarna. Dessa verksamheter är viktiga beståndsdelar i den medlemsvård, som är förutsättningen för föreningens styrka och sammanhållning. Malmöortens Biodlareförening är inte något självändamål; ansträngningarna att stärka den görs enbart i syfte att ge den större möjligheter att på bästa sätt ta medlemmarnas intressen till vara. Genom denna ömsesidiga påverkan och samverkan mellan föreningen och dess medlemmar kommer de att tillsammans utgöra en effektivt arbetande enhet.

För att medlemmarna skall känna den samhörighet med sin förening, som är grunden till dess styrka, är det nödvändigt att arbetet inom den läggs upp på ett sådant sätt, att den enskilde märker, att han blir omhändertagen och att han får utbyte av sin anslutning. Föredrag, demonstrationer, gemensamma utflykter och liknande arrangemang har fördenskull under föreningens verksamhet ingått som viktiga delar av dess medlemsvård.

Många sällskapliga studieresor både inom och utom landet har företagits under de gångna åren. Den första utlandsfärden gick till Danmark i augusti 1931. Den gav enligt protokollet god behållning. Danmarksresorna har upprepats många gånger. Den längsta utlandsfärden för föreningens medlemmar företogs 1982. Den gick till Ungern och blev mycket uppskattad. En stor mängd gemensamma kombinerade studie- och sällskapsresor har företagits för besök hos tillverkare av biodlingsredskap, vid honungstappstationer och i större bigårdar både inom och utom Skåne.

För att främja kontakten mellan medlemmarna och deras familjer har förutom jubileumsfester för att högtidlighålla minnet av föreningens tillkomst mer eller mindre regelbundet återkommande sällskapliga sammankomster anordnats. En mycket uppskattad form av sådana är de numera årliga julfesterna.

I gamla protokoll kan man läsa om sommarmöten, som ordnats hemma hos medlemmarna. De visade sina bigårdar och bjöd på kaffe i trädgården. Det var en idyllisk, trevlig och gemytlig sammanträdesform.

En inte oviktig detalj i föreningens medlemsvård utgör de medaljer och hederstecken, som på dess förslag av SBR utdelas till medlemmar, som på ett förtjänstfullt och uppoffrande sätt gagnat den gemensamma verksamheten. Många är de förtjänsttecken av olika valörer, som föreningen under årens lopp haft glädjen utdela till dugliga och framstående medlemmar.

Återblick och framtidsönskan

Det är här på sin plats att bringa ett tack till alla de personer, som under föreningens 70-åriga tillvaro verkat som funktionärer i dess ledning. Utan deras hängivna och uppoffrande arbete hade föreningen inte fått den solida och hållfasta grund, som medlemmarna med tillförsikt kan bygga vidare på. Utan att de övriga styrelseledamöternas insatser på något sätt skall förringas, nämnes här endast namnen på de initiativrika personer, som fungerat som ordförande och som trots motgångar och svårigheter inte tappat modet utan ständigt haft föreningens bästa som ledstjärna.

Anders Norén 1916-1931	J.O.Lundin 1932-1944
N.A.Sjögren 1945-1952	Egon Nylén 1953-1959
Edvin Hansson 1960	Erik Holgersson 1961-1976
Mikko Finne 1977-1980	Bengt Nordén 1981-1982
Henry Gärtnor 1983-1986	Jonas Larsson 1987-1990

Den bästa välgångsönskan man kan uttrycka för Malmöortens Biodlareförening på dess 70-årsdag är en varm förhoppning, att alla de, som nu är verksamma och i framtiden kommer att verka i föreningen, är besjälade av samma brinnande intresse och stora offervilja, som deras föregångare visat så starka prov på. Om så blir fallet, kommer föreningen att gå en lyckosam framtid till mötes.

Karl-Gustav Åkesson 1991-1992
Lars Olsson 1993-2001
Gert Johannesson 2002—

Efterskrift

Föreliggande 70-årskrönika, som snarare är en rapsodisk sammanställning av fakta, hämtade i huvudsak ur föreningens ibland något kortfattade protokoll och till en del ur föregående jubileumsanteckningar, än en historik, kan måhända trots sina brister ha något av intresse att bjuda föreningens medlemmar.

Åke Hansson